

PRANAS ŠARPNICKIS

TARPUKARIO LIETUVA

obuolys

PRANAS ŠARPNICKIS

TARPUKARIO LIETUVA

TURINYS

IŽANGA	11
I DALIS	
1926-ieji: viena sprogdinamoji mina kainuoja apie 600 litų	19
RADVILIŠKIS. <i>Staiga pasigirdo žemėj kažkoks stiprus aidas</i>	21
MARSO NUOTRAUKOS AIŠKIAI ĮRODĖ: <i>Kitose planetose, kaip ir Žemėje, yra augalų</i>	32
POTVYNIO PRELIUDIJA. <i>Potvynių pavojus negresia</i>	35
PIRMOJI POTVYNIO DIENA. <i>Atspėjo kaip specialistų hidrologų komisija apie potvynį</i>	40
ŠEŠTADIENIO NAKTIS. <i>Žmonės iš balkonų mojuoja ir šaukiasi pagalbos</i>	44
ANTROJI POTVYNIO DIENA. <i>Klierikai vaikščioja po sodą sušalę ir nevalgę</i>	47
TREČIOJI IR KETVIRTOJI POTVYNIO DIENOS. <i>Galutinai paaiškėjo, kad potvynis užtruks</i>	58
PENKTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Pardavėjai turėtų jausti bent kiek žmogiškumo</i>	64
ŠEŠTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Ledai buvo susipynę ir vanduo patvindė krantus</i>	68
SEPTINTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Kaunas turėjo tikrą karo vaizdą</i>	72
AŠTUNTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Teisinai tarsi iš septynių nuodėmių</i>	81
EPILOGAS. <i>Visas turtas apsemtas vandens arba nuneštas</i>	85

II DALIS

Ant Kauno nukrito debesis 97

III DALIS

1931-ieji: komisijos nariai gerų norų, bet gerais norais ir pragaras grįstas 121

1931-ŪJŲ ŽIEMA: *orų pragaras ir spalvingas europiečių gyvenimas,* 123

Kad nuplauktų ten, kur geresnė žmonės gyvena 133

LIKUS KETURIOMS DIENOMS IKI POTVYNIO. *Nedarbo nėra*
ir šalies gerovė žydi 141

POTVYNIO PRELIUDIJA. *Nė vienas jų siūlas nesušlaps!* 144

LIKUS DVIEM DIENOMS IKI POTVYNIO. *Ryt dieną iki kelių*
laipsnių šilumos 146

POTVYNIO IŠVAKARĖSE. *Vanduo kyla, o bažnyčiose muštynės* 147

BALANDŽIO 13-OJI. *Kada bus leista vaikščioti naktį?* 150

PIRMOJI POTVYNIO DIENA. *Ar jūs iš proto išėjote?* 152

ANTROJI POTVYNIO DIENA. *Sausieji ir šlapieji* 170

TREČIOJI POTVYNIO DIENA. *Vandens fronte* 181

KETVIRTOJI POTVYNIO DIENA. *Nieko aiškaus dar nėra* 194

PENKTOJI POTVYNIO DIENA. *Duok Dieve, laiminga pabaiga* 205

ANTROJI POTVYNIO FAZĖ. *Raseiskas vanduo* 225

Išvarė Nerį iš krantų 227

Vyskupų palaikai tapo apsemti vandenyje 235

Šeštadienis geriau būtų neišaušęs 246

Vanduo smarkiai krito: stačiai valandomis, matomai ir ženkliai... 254

Kada tam visam bus galas? 260

Pavalgydinkit mus... Duokit ką nors suvalgyti 265

Ar nebus galima iš valdžios keleto litų 271

EPILOGAS. *Publika jautėsi kaip pirty* 276

IV DALIS

1934-ieji: kauniečiai sušlapo tik štibletus	283
<i>Galop vilkai atėjo tiesiog į Alytų pasižiūrėti</i>	285
PIRMOJI POTVYNIO DIENA. <i>Nemuno vaga – tarytum vaga, kuria ne vanduo, o ugnikalnio lava su akmenų grumstais veržiasi tolyn</i>	294
ANTROJI POTVYNIO DIENA. <i>Kauno gyventojai ėmė daugiau domėtis gamta</i>	301
TREČIOJI POTVYNIO DIENA. <i>Ledas gali be didelio pavojaus išeiti</i>	304
EPILOGAS. <i>Vietomis ledų suversti tiesiog kalnai</i>	307

V DALIS

1936-ieji: šimtmečio potvynis	315
<i>Žmonijos istorija kaip upė, o upės tvinsta</i>	318
ORAI. <i>Gydytojai gulte apgulti rankas ir kojas nušalusią žmonių</i>	322
LIKUS SAVAITEI IKI POTVYNIO. <i>Gaišatis, prarastas brangus laikas, bet potvyniui „pasiruošta“!</i>	332
PIRMOJI POTVYNIO DIENA. <i>Kaunui pajusti potvynio smagumus – ne naujiena!</i>	343
ANTROJI POTVYNIO DIENA. <i>Ant stogų katės ir šunys</i>	351
TREČIOJI POTVYNIO DIENA. <i>Išgelbėti neįmanoma – per stipri srovė</i>	356
KETVIRTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Krizis dar nepraėjo</i>	368
PENKTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Kad „neprasimutų per dangčius“</i>	372
ŠEŠTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Lyg laive būtų</i>	387
SEPTINTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Visuomenė – nė krust!</i>	395
AŠTUNTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Žmonės nebepažįsta savo namų. <...> Jie užlieti skurdo potvynio</i>	400

DEVINTOJI POTVYNIO DIENA. <i>Vanduo blogus nuomininkus iš jų namų išplovė</i>	403
TIKROJI TIESA. <i>Ponai! Neužtenka žiūrėti iš balkono į žuvų turgų</i>	409
 VI DALIS	
1940-ieji: septyni metai. Juk tai Klaipėdos uosto gelmė	415
<i>Žmonės susijaudinę ir susirūpinę klausia – kas bus?</i>	417
<i>Negražus, paisinas, prišiukšlintas Nemunas, kurį taip jautriai apdainuoja poetai</i>	422
<i>Baisioji naktis</i>	432
<i>Užgrūstų ledai, pakiltų vanduo, žmonės skęstų, o mes turėtume darbo!</i>	436
<i>Šaltas dušas</i>	442
EPILOGAS. <i>Net horizontams matuoti matuoklė visa pasinėrė vandenyje</i>	449
 CITATOS	461
ŠALTINIAI	479

ĮŽANGA

Potvyniai kaip ir žmonijos karai – tas pats scenarijus ir visad du frontai: žmogaus ir stichijos. Ir nors scenarijai kartojasi, mums patinka skaityti apie karą. Šioje knygoje nupiešiu penkis potvynio vaizdus ir vieną išskirtinį, vienadienį, nesusijusį su ledonešiu. Jie panašūs ir kartu skirtingi – kaip ir karas. Čia nuolat tvyros vandens fronto linija. Kaip mūsųje svarbi kiekviena žemės pėda, taip ir čia bus svarbus kiekvienas vandens lygio centimetras, kiekvienas gatvės metras.

Kaunas skendo begales kartų, o su juo kartu ir visa Lietuva. Be abejo, knygos epicentre bus Kauno potvyniai, tačiau teks nuklęsti ir į Vilnių, Kernavę, Uteną, Ukmergę, Panevėžį, Kėdainius, Alytų, Merkinę, Marijampolę, Seredžių, Smalininkus, Jurbarką, Rusnę ir daugybę kitų vietų, nes kartais, kai skęsdavo Kaunas, su juo kartu ir visa Lietuva. Bus momentų, kai potvynio zona išsiplės net iki Latvijos bei Baltarusijos – be konteksto būtų sunku suvokti stichijos mastą.

Tarpukaryje spauda rašys – Kaunas skendo 100 kartų. Tad kodėl žmonės apsigyveno tokioje pavojingoje vietoje?

Teigiama, jog tais senais laikais Kauno ir Neries didžiulės santakos teritorijos, kurioje dabar plyti miesto senamiestis, potvyniai nekankindavo. Lietuva buvo apaugusi miškais, todėl pavasariais sniegas tirpdavęs pamažėle, upės tvindavusios neskubėdamos, ledai išeidavę ramiai. Apie tai buvo kalbama jau tarpukaryje. Štai dienraštis „Rytas“ rašė: *Anais laikais pavasario potvyniai nusitęsdavo net iki birželio mėn., nes miškuose labai ilgai tirpdavo sniegas. Dabar kovo ir balandžio mėnesiais nuteka beveik ¼ visų metų Nemuno vandens. Miškams mažėjant pavasariniai potvyniai didėja, o vasarą upės labiau išsenka.* [1] Panašias versijas kelia ir šių laikų tyrinėtojai.

XVI–XVII a. senjo Kauno pastatų liekanos. Dabar žemiau Prieplaukos krantinės ir T. Daugirdo gatvių lygio. *Prano Šarpnickio nuotrauka, 2025 m.*

XVI a. viduryje, maždaug apie 1550-uosius, kai Anglijoje, Nyderlanduose ir Prancūzijoje ėmė formuotis nacionaliniai laivynai ir sparčiai plėstis miestai, Lietuvoje prasidėjo miškų kirtimo vėjus. Europiečiams labai reikėjo ąžuolo ir kitokio medžio, o Lietuva ir Lenkija kaip tik laikė miško medžiagos monopolį ir buvo pagrindiniai jos tiekėjai. Be to, tokie miško produktai kaip degutas, potašas, derva, pelenai, medžio anglis tapo svarbiomis Lietuvos eksporto prekėmis. Nenaikinant miškų jų neišgausi. Teigiama, jog apie 1730-uosius kai kur buvo likę 50 proc. girių, o kai kur tik 30 proc. [2] Galima manyti, jog kaip tik tuo XVII–XVIII a. laikotarpiu Kauną ir ėmę kankinti didesni ar mažesni potvyniai. Juk vargu bau ar Zapyškyje ant Nemuno kranto 1578 m.

būtų statę bažnyčią, jei būtų matę, kad ji kone kasmet bus užliejama vandens. Vargu...

Ir visgi... galima įžvelgti ir prieštaravimų šiai hipotetinei teorijai. Keista, bet iki tol, kol Nemuno ir Neries santakoje nebuvo pastatyta pilis, žmonės čia, anot archeologų, gyvendavo labai epizodiškai. Nors sutikite – vieta labai patraukli.

Archeologai būsimos pilies vietoje, vieno hektaro plote, aptiko nedidelės gyvenvietės pėdsakų, bet kultūrinis sluoksnis plonas ir esą aki-vaizdu, jog paskui nuo VIII–IX a. bemaž tris šimtus metų niekas čia negyveno. X–XII a. Kauno senamiesčio vietoje vėl aptinkama pėdsakų, bet ir jie gana epizodiški, tarsi žmonės būtų apsistoję laikinai – stabtelęję pirkliai, anų laikų klajūnai. Tuo tarpu santakos apylinkės (pilia-kalniai) buvo tankiai apgyvendintos. Kaunas kaip gyvenamoji vieta paminima tik 1361 m., kai, tikėtina, pirmoji pilis buvo tik pastatyta arba baigiama. Kodėl? Galbūt dėl tų pačių potvynių. Ir tik iškilus gy-nybiniais būtinumams į juos nuspjauta – krašto saugumas svarbiau, mūro sienų ledai neįveiks! [3]

Tikslios žinios apie užliejamą Kauną mus pasiekia tik nuo 1877-ųjų, kai Nemune imtas matuoti vandens horizontas. Pagal šiuos duomenis, manoma, jog dideli potvyniai kilę 1715, 1811, 1829, 1855, 1868 ir 1906 m.

Šioje knygoje skaitytojas dažnai sutiks tokias frazes, kaip antai, „vandens horizontas“, „vanduo pakilo x metrų virš normalaus arba įprasto lygio“. Ką tai reiškia? Vandens horizontas buvo matuojamas nuo vadinamojo „nulio“, tam tikro pastovaus atskaitos taško, parinkto vandens lygio matavimų pradžioje. [4] O koks buvo Nemuno gylis nuo to „nulio“ iki Nemuno dugno? Antai 1931 m. potvynio metu vanduo Nemune ties Kaunu siekė 6,68 m virš normalaus lygio. „Lietuvos aidas“ rašė: *Minimas vandens horizontas skaitomas nuo minimalaus vandens*

horizonto, nuo vandens lygio, pav., sausos vasaros metu. Tad Nemunas gylis kalbamu laiku ties Kaunu turėjo iki 10, o gal vietomis ir daugiau metrų! [5]

Tad norint suvokti „horizonto“ terminą ir tikrąjį Nemuno gylį potvynių metu, prie tekste vis minimų skaičių reikėtų pridėti maždaug 3,3 m. Tiesa, upių specialistas, hidrologas prof. Steponas Kolupaila 1926-aisiais metais rašydamas apie potvynius pastebi, jog nuo matavimų pradžios Nemuno dugnas galėjęs būti užneštas ir pakilęs maždaug pusę metro. [6]

Tarpukaryje buvo laikoma, jei vandens horizontas viršija 6 m – tai jau potvynis. O jei viršija 6,75 m, būtina paleisti sirenas.

Iki 1926-ųjų per 49-erius metus vanduo 5 m aukščiau normalaus lygio buvo pakilęs aštuoniolika kartų ir užliejęs žemesnes Kauno vietas. 6 m ribą įveikdavo labai retai. Taip buvo nutikę tik penkis kartus, bet potvynis užtrukdavęs tik vieną dvi dienas. [7]

XX a. pradžioje didžiausias potvynis buvo užregistruotas 1906 m. Tada ledonešis Neryje prasidėjo dešimčia dienų anksčiau nei Nemune. Ledo lytis įsiremė į Nemuną, jį užtvėnkė, ir miestas taip patvinęs, jog iš Neries į Nemuną valtimis buvę galima perplaukti M. Valančiaus gatve, per Rotušės aikštę ir Aleksoto gatvę. Ties Kauno paštu buvusi apsemta Laisvės alėja. Kitas potvynis, kai vandens horizontas viršijo 6,04 m, įvyko 1917 m. balandžio 6-ąją. Arti tos ribos jis buvo ir 1924-ųjų kovo 29-ąją – pakilo iki 5,9 m. [8]

1926-ųjų potvynis buvo įdomus, nes Kaunas tik prieš keletą metų tapęs laikinąja sostine, nepriklausomos Lietuvos visuomenė dar jauna, naivi ir nuoširdi. Tada vanduo aukščiausiai buvo pakilęs 6,7 m aukščiau įprasto lygio. Nuo potvynio nukentėjo apie 2 tūkst. miestiečių.

1930-aisiais vanduo miestą bandė šturmuoti iš oro. Jei kitose Lietuvos vietose tik palijo, tai ant Kauno, kaip vaizdžiai pasakė vienas

ūkininkas, tą dieną lankęsis Laisvės alėjoje: nukrito debesis. Per pusvalandį iškrito net 75 mm kritulių, tarsi ant miesto būtų leptėrėjęs 180 ha ploto ir metro gylio ežeriukas.

1931-ųjų potvynis stebina neįprastu pobūdžiu, nes turėjo dvi fazes – vanduo aukščiausiai pakilo iki 6,78 m. Nuostolių patyrė 3 326 kauniečiai.

Kai kurie tyrinėtojai 1934-ųjų potvynio nelaiko rimtu, bet visgi vanduo aukščiausiai pakilo iki 6,12 m. To laikmečio kauniečiams tai buvo potvynis.

1936-ųjų potvynis užsitęsė net devynias dienas, buvo ilgas ir varginantis – vanduo pakilo ir ilgai laikėsi nei kildamas, nei leisdamasis. Aukščiausias jo taškas – 7,08 m virš įprasto lygio. [9] Nuo potvynio nukentėjo per 8 tūkst. gyventojų.

Tačiau šis potvynis tik tarpukariu savo varginančia trukme išsiskyrė iš kitų. Anksčiau būta ir labiau užsitęsusių potvynių. Antai 1879 m. ledai susigrūdę ties Kaunu išbuvo net 23 dienas, 1901 m. jis tęsėsi 15 dienų, 1908 m. – 12 dienų, 1881, 1893, 1911 ir 1915 m. – aštuonias dienas, 1905 m. – penkias dienas. Tiesa, vandens horizonto maksimumai tais metais svyravo tik ties 5,23 bei 6,1 m riba ir jis nebuvo taip aukštai pakilęs, kaip 1936 m.

1940-ųjų potvynis buvo žaibiškas ir truko vos parą. Viršijo bet kokius tarpukario rekordus – siekė 7,24 m. Ir vis tik iš namų buvo išvaryta apie 1 tūkst. kauniečių. Tačiau prof. S. Kolupaila po jo pastebėjo: *Gali ma manyti, jog 1715, 1829, 1855, 1868 ir 1906 metais vanduo buvo dar aukštesnis.* [10]

1936 m. spauda rašė, jog iki 8 m aukščiau normalaus lygio Nemune vanduo dar niekad nebuvęs pakilęs, o iki 7 m ir kiek aukščiau – ne kartą. [11] Tačiau 1946 m. jis viršys 8 m ir sieks 8,57 m.

Paskutinį kartą Kaunas patvino 1951 m. Pastačius Kauno hidroelektrinę, potvyniai liovėsi. Atrodo, nuopelnai turėtų atitekti sovietmečiui... O juk iš tiesų, viskas prasidėjo dar 1929-aisiais metais, kai inžinierius Jonas Smilgevičius Lietuvos Vyriausybei parašė dvylikos lapų raštą, kuriame teigė, kad viena krašto atsilikimo priežasčių – menkas Lietuvos elektrifikavimas.

J. Smilgevičiaus sumanymas 1932 m. ties Pažaisliu užtvenkti Nemuną ir pastatyti hidroelektrinę buvo drąsus ir grandiozinis. Jei statybos būtų prasidėjusios ir, kaip planuota, užtrukusios trejus metus, Kaunas jau nebebūtų patyręs 1936, 1940, 1946 ir 1951 m. potvynių. Į Kauno gatves vanduo dar kėsinosi ir 1942-aisiais bei 1958 m. [12]

1932 m. J. Smilgevičius žurnale „Tautos ūkis“ rašė: *Jau yra daroma konkrečių žygių tokią statyti ant Nemuno ties Pažaislio vienuolynu. Numatoma, kad dar šiais metais bus pradėti visi paruošiamieji darbai. <...> Susisiekimo ministerijos pastangomis padaryta 1931 m. Nemune ir krantuose 14 gilių žemės gręžinių. <...>* [13] Tačiau viskas tuo ir baigėsi – tarpukario valdininkai trypčiojo, abejojo, nesiryžo. Taigi, 1955 m. prasidėjusi Kauno hidroelektrinės statyba turėjo ilgą priešistorę ir rėmėsi tarpukario inžinierių tyrimais, projektais, skaičiavimais.

Šioje knygoje bus daug datų, visokių skaičių. Norėdamas išlaikyti įvykių chronologiją, negalėjau jų išvengti. Juk apie potvynius nepasakosi taip, kaip dažnai apie orus tarpukaryje rašydavo dienraščiai: *Šilta. Laikiniai dideli pragiedrėjimai, vėliau didėjęs debesuotumas. Palyginti sausa. Silpni iki vidutinio stiprumo rytų vėjai.* [14] Skaitytojas, nekenčiantis skaičių ir datų, tai galės tiesiog praleisti – bendras įspūdis nenukentės, nesgi siekiau ne analizės, o nupiešti kuo turtingesnius potvynių panoraminius paveikslus. Tad skaitytojas neturėtų nustebti, akimis bėgdamas per ilgokas knygos dalių įžangas, kuriose bus pasakojama

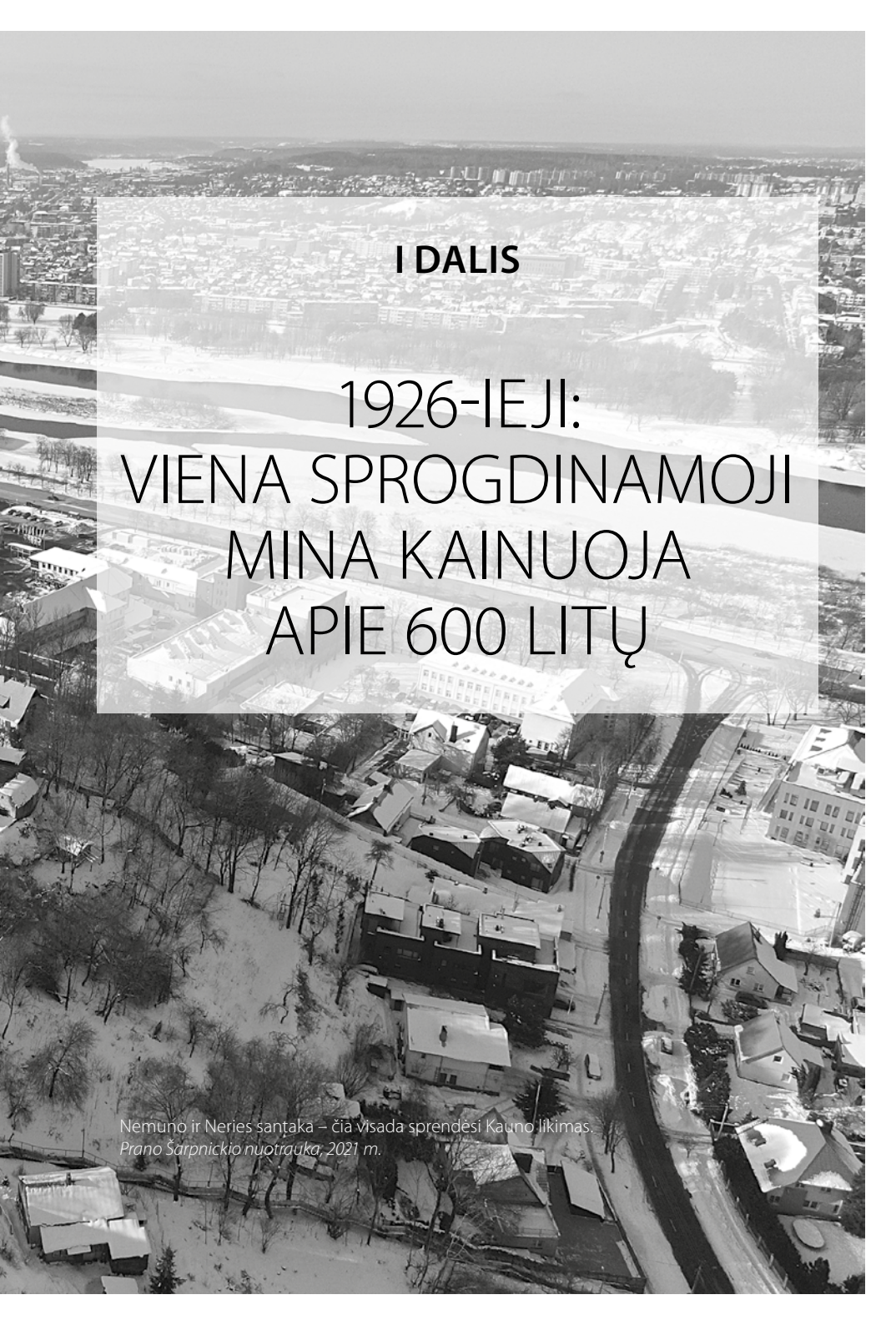
apie tuo metu Europoje ir pasaulyje siautusias stichijas, užgriebiant ir kai kuriuos politinius įvykius bei keistus žmonių nuotykius. Nesgi bet kokių katastrofų metu gyvenimas nesustoja ir netgi dažnokai į jas nesifokusuoja. Gi jeigu žiūrime į dailininko tapytą paveikslą, kuriame pavaizduota patvinusi upė su joje skęstančiais žmonėmis, pakrantėse matome žioplių minias, už jų – krūmus, o dar tolėliau horizonte – pastatus ir daug visokių įdomių, gal kartais mažareikšmių, bet reikalingų detalių, idant paveikslas atgytų. Ir jeigu dar pavyktų pridėti kvapus bei garsus, katastrofos panorama taptų visavertė.

Apie potvynius rašau ne kaip istorikas, ne kaip akademikas, bet kaip žurnalistas. Ir lieku ištikimas tarpukario žurnalistų kartai.

Rytdienos oras. Kiek šilčiau, debesuota, su krituliais, daugiausia lietaus pavidale. Vidutinio stiprumo rytų vėjai. [15]

Pradėkim šį kraupų pasakojimą, pilną linksmy bei stebinančių detalių. Pradėkim...

I DALIS

1926-IEJI:
VIENA SPROGDINAMOJI
MINA KAINUOJA
APIE 600 LITŲ

Nemuno ir Neries santaka – čia visada sprendėsi Kauno likimas.
Prano Šarpanickio nuotrauka, 2021 m.

RADVILIŠKIS

STAIGA PASIGIRDO ŽEMĖJ KAŽKOKS STIPRUS AIDAS

Sausio pradžioje, kaip rašė JAV laikraščiai „Boston Globe“, „New York Times“ ir „Evening Star“, du jauni amerikiečiai sutaria paįskylauti. Sulipa į maždaug devynių metrų motorinę valtį ir iš Bostono jūra išplaukia į Gloucesterį, esantį maždaug už 50 km. Jie tikisi, jog kelionė užtruks tik septynias valandas. Todėl pasiima tik dvylika sumuštinių, truputį vandens ir penkias dėžutes cigarečių. Svarbiausia rūkalai! O kaip be jų? Juk jūroje gali be jų ir numirti. Vyrukų nelaimei, kelionė užtruko trylika dienų. Vandenyno srovė juos pagavo ir nunešė į patį Atlanto vandenyno vidurį. Vaikinus britų garlaivis išgelbėjo tik sausio antroje pusėje. Jiems pasisėkė – nedaug trūko, kad patektų į baisią, netrukus kilsiančią audrą.

Ir Lietuvai 1926-ieji prasidėjo nemaloniais siurprizais. Ūmai atšilus, prieš Naujus metus paėjo smarkus, šiltas lietus, staiga ištirpdė sniegą ir sukėlė tokius potvynius, kokių dar niekas neprisiminė. Sausio 1-ąją per Skuodą tekanti Bartuva pakilo 2,5 m aukščiau įprasto lygio, o gretima Luoba net 3 m. Įsivaizduojat, kas yra tie trys metrai mažam miestukui, įsikūrusiam, galima sakyti, dauboje?! Namų iki stogų neužliejo, bet potvynis tame tolimame šiaurės vakarų Lietuvos pasienyje tikrai neatrodė juokingas. Apsėmė ūkininkų sodybas ir jos juodavo tarsi kokios salos ežere, vieškeliai paniro į vandenį. Negana to, daugelis buvo užklupti tiesiog kelyje – trys sodiečiai nuskendo.

Tiltas, jungiantis senąją su naująja miesto dalimi, naujųjų metų dieną užplūdus ledo lytims tapo sugriautas. Sutrukdyta ilgam laikui

geležinkelio stoties susisiekimas tiesioginiu keliu. Užmiesčio ir apylinkės gyventojai ir ūkininkai taipogi nukentėjo apsėmus jų jaujas ir javų svirus, kaime grūdai ir pašaras sušlapo; be to, visos tvoros, malkos nunešta. Geležinkelio medinis tiltas, statytas per Bartuvos ir Luobos santaką, didžiojo potvynio metu ėmė griūti. Vieno galutinio pylimo dalis gerokai ledo lyčių išversta. Tiltas pavojuje. Traukiniai nebepraeina, tik privažiavę keleiviai per tiltą pasikeičia. Iš Kauno atvykstant traukiniai su stotimi nebesusisieikia, – rašė „Lietuvos žinios“. [1]

Ką Lietuvai reiškė paplautas provincijos geležinkelio pylimas ir griūvantis tiltas? Kombinacija miestas-siena-geležinkelis kartais sukuria įdomių reiškinių. Taip nutiko Skuode. Kol 1932 m. nebuvo nutiesta geležinkelio atšaka Kužiai–Telšiai–Kretinga, traukiniu iš Klaipėdos krašto į vidurio Lietuvą buvo galima patekti tik dviem keliais: per Pagėgius, važiuojant pro Tilžę, arba per Skuodą, trumpam įnyrant į Latviją, stojant Priekulėje ir vėl į Lietuvą grįžtant Mažeikiuose. Taigi, kauniečiai, norėjęs pasiekti Klaipėdą, visad patirdavo nuotykį: trumpam tapdavo „kaliniu“. Mat prieš traukiniui įvažiuojant į Latviją, keleiviniai vagonai Skuode būdavo užrakinami, o atrakinami tik Mažeikiuose. O dabar dėl paplauto geležinkelio pylimo dar reikėjo ir persėsti. Tiesa, šis „malonumas“ truko neilgai – pylimą greitai atstatė. Be šio tilto, apylinkėje vanduo nunešė dar dešimt kitokių tiltų. *Žmonės tai vadina Dievo rykšte už socialistų ir liaudininkų blevyzgojimus*, – rašė „Žemaičių prietelius“. [2]

Didesnių ar mažesnių potvynių kilo visoje Lietuvoje. Kitame Lietuvos gale dėl netikėto potvynio teko uždaryti Alytaus tiltą, kurį buvo ruošiamasi remontuoti. Ėmė tvinti apylinkės, kai kur apsėmė trobesių pamatus.

Jūros upė ties Žvingiais tiltą vertė, suko ir ėmė nešti. Jis nuplaukė tik 75 m, nes vietiniai bėglį pririšo. Po to tvano vietinis klebonas savo

Skaitykite likusius
492 iš **512** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Kai potvynis užlieja sostinę – visa Lietuva sulauko kvėpavimą.

„Tarpukario Lietuva. Kai Kaunas skendo 100 kartų“ – tai pasakojimas apie jaunos valstybės sostinę, kuri šimtą kartų buvo užlieta vandens ir šimtą kartų atsitiesė. Apie šimtą kartų, kai žmonės stovėjo ten, kur vanduo jiems sakė: čia – ne jūsų žemė. Apie kasdienybę, dėl stichijos kartais tampančią nuotykiu: gatves, virtusias upėmis, žmones, plaukiančius valtimis į darbą ar pas gydytoją – tarsi Venecijoje. Skirtumas tas, kad čia jie susidurdavo su ledo lytimis, dramomis ir kartais – tragedijomis.

Ši knyga – ne vien kronika. Kai potvyniai užliedavo Kauną, vandenyje atsidurdavo ne tik gatvės – atsidurdavo ir Lietuvos viltis, trapumas bei ryžtas gyventi toliau. Tai gyvas pasakojimas, sujungiantis dokumentiką, žurnalistinį tikslumą ir tarpukario spaudos pulsą – žaismingą, ironišką, kartais tragišką, kupiną netikėtų gyvenimo detalių. Čia išgirsite spaudos mašinų bildesį, politikų plepalus, pokylio triukšmą, tamsiojo pasaulio šnabždesį, Nemuno ledo traškesį ir žuvusiųjų šauksmus.

Kodėl žmonės apsigyveno vietoje, kur kiekvieną pavasarį vanduo grasino nušluoti viską? Kaip keitėsi Lietuva, kai stichija pareikalavo savo duoklės? Kodėl mes taip greitai pamirštame tai, kas mums skaudžiausia?

Tai ne akademinis tyrimas, ne publicistika ir ne romanas – tai teatralizuota istorijos drobė, alsuojanti emocijomis, faktų gausa ir gyvu literatūriniu pasakojimu. Knyga apie žmogų, kuris visada stoja į kovą su stichija, net jei ši kova primena Sizifo darbą, ir ją laimi.

Pranas Šarnickis (g. 1967) – tarsi vienas iš paskutiniųjų spaudos epochos kronikininkų, perkėlęs tą tradiciją į modernią literatūrą. Jo balsas ir žurnalistų, ir rašytojų, o istorijos kartojimasis tampa moraliniu veidrodžiu. „Potvyniai – kaip ir žmonijos karai: tas pats scenarijus ir visad du frontai – žmogaus ir stichijos“, – sako rašytojas.

**Skaityk.
Komentuok.
Sek.**
linktr.ee/obuolys.lt

